

Barbara Madéja

"Maorysi w Nowej Zelandii", Joan Metge, tłum. Maria Przymanowska, Warszawa 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 43/3, 209-210

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wanę osiąga się przez całkowite zrozumienie nietrwalej rzeczywistości, niejako przez zatopienie się w niej.

Mimo wielu niedociągnięć (źródłowe teksty przytaczane są w książce w oryginalnym brzmieniu; uproszczone rozumienie tzw. mechanizmów obronnych w psychologii; zbyt pobieżne analizy współczesnych koncepcji zdrowia psychicznego jako paraleli dla odpowiednich ekscerptów tekstów pali; brak uzasadnienia wyboru teorii osobowości R. B. Cattella jako odpowiednika porównawczego dla wybranego materiału pitaki palijskiej; rażąco swobodne posługiwanie się przez autora terminologią psychologiczną) prezentowana książka ma dużą wartość. Wobec faktu wzrastającego zainteresowania nauk (medycyny, psychologii, filozofii, etyki, teologii) Wschodem, stanowi ona przyczynek do poznania mądrości Indii. Bowiern „myśl indyjska stanowi rozdział dziejów ducha ludzkiego pełny istotnej treści. Idee wielkich myślicieli nie starzeją się. Z nich czerpie żywotne siły postęp, który pozornie zabija je”².

Barbara Madéja, Warszawa

Joan METGE, *Maorysi z Nowej Zelandii*, tłum. Maria Przymanowska, Warszawa 1971, Państwowy Instytut Wydawniczy, s. 249.

W rodzimym piśmiennictwie niewiele możemy znaleźć pozycji informujących nas o historii i kulturze tubylczej ludności Nowej Zelandii. Dlatego wydana przez PIW w małej serii „Ceramowskiej” praca J. Metge może być uznana za pierwszą w naszym kraju monografię poświęconą Maorysom.

Autorka prezentowanej książki jest nowozelandzką badaczką z Uniwersytetu Victoria w Wellington, gdzie prowadzi wykłady z antropologii społecznej. Studia specjalistyczne odbyła w słynnej London School of Economics, gdzie głosił w latach międzywojennych swoją teorię funkcjonalizmu wielki nasz etnograf Bronisław Malinowski. J. Metge pozostaje pod wpływem koncepcji i działalności wybitnego współczesnego nowozelandzkiego badacza społeczeństw polinezyjskich — Raymonda Firtha (podręcznik tego uczonego *Społeczności ludzkie. Wstęp do antropologii społecznej* wydało w 1965 roku PWN), który był pierwszym doktorem B. Malinowskiego i kontynuatorem jego teoretyczno-metodologicznych założeń. Autorkę można zaliczyć do kręgu średniego pokolenia badaczy-oceanistów, a pracę do dzieł reprezentujących zmodyfikowany funkcjonalizm, którego założeniem jest, że jedynie płodne i poprawne pod względem naukowym badanie ludów pierwotnych polega na analizie wielostronnych związków i stosunków między poszczególnymi formami ich kultury, jak organizacja społeczna, gospodarka, wierzenia itd.

Wiele z oryginalnego wkładu w dziedzinie teorii i tworzenia źródeł B. Malinowskiego i Raymonda Firtha znaleźć można w książce Joan Metge, (analiza nieznanych systemów pokrewieństwa wśród Nowozelandczyków, analiza systemów gospodarczo-społecznych i form wierzeniowych itd.).

Z kart omawianej książki jawi się przed czytelnikiem obraz współczesnej egzystencji Maorysów zepchniętych do roli mniejszości narodowej w etnicznym morzu anglosaskich Nowozelandczyków. Autorka mniej uwagi poświęca prezentacji tradycyjnego zrębu kultury Maorysów, szerzej omawiając aktualny stan, uwidaczniając udział ich dziedzictwa kulturowego we współczesnym obrazie.

Praca Metge bogata jest w realia minionych epok, przedstawiane w encyklopedycznych skrótach. Trudno nie wspomnieć o udziale misjonarzy w powstawaniu pionierskich zapisów folklorystycznej twórczości Maorysów, bezcennego materiału dla dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych systematycznych badań nad rekonstrukcją zamierzonych okresów historii pierwotnych miesz-

² S. Radhakrishnan, *Filozofia indyjska*, Warszawa 1958, t. I, 334.

kańców Nowej Zelandii (m. in. przełożyli oni język maoryjski na formę pisaną, kładąc podwaliny literatury nowozelandzkiej).

Interesująco przedstawiono wzajemne kontakty maoryjsko-europejskie ze wskazaniem wkładu ludności tubylczej Nowej Zelandii w kulturę światową. W kulturze maoryjskiej uderza wysoki poziom jej sztuki, uzewnętrzniającej się głównie w ustalonych przez tradycję formach. Przykłady stylizowanych w nieporównywalny sposób form drewnianej rzeźby figuratywnej, pięknych wzorów snycerskiego kunsztu w postaci reliefów pokrywających charakterystycznymi motywami spiralnymi (typowa cecha ornamentyki maoryjskiej) każde miejsce wolnej powierzchni, bogactwa zdobienia dziobów łodzi wojennych i zapełniania mitologicznymi motywami fryzy domów zebrań zamieszczone są na ilustracjach w aneksie książki.

Do zbioru światowych arcydzieł literatury folklorystycznej na stałe weszła również ludowa literatura maoryjska w postaci mitów i opowieści o legendarnych czynach przodków przemierzających ocean.

J. Metge oparła swoją pracę na wnikliwych badaniach terenowych, studiach obszernej literatury przedmiotu i rządowych materiałach statystycznych, odtwarzając w zobiektywizowany sposób panoramę społecznego życia Maorysów w okresie cywilizacji industrialnej. Sugestywnie przedstawiła sposoby i formy adaptacji wspaniałej przeszłości tubylczej kultury do wymogów świata współczesnego, czego następstwem jest specyfika maoryjskiego sposobu życia i egzotyka dzisiejszej Nowej Zelandii.

Prezentowana praca J. Metge jest nie tylko doskonałym kompendium wiedzy o współczesnej sytuacji Maorysów i ich kultury; jest oryginalną egzemplifikacją przyjętych w antropologii anglosaskiej zasad opracowywania zorientowanej monografii. Zainteresuje ona z pewnością — obok etnologów, historyków sztuki, kulturologów, studentów misjologii i misjonarzy — każdego, komu nie są obojętne różne kanony zachowania, sposoby życia, rozumowania, odmienne od naszych wierzenia.

Zakres zawartych w tej publikacji zwartych wiadomości i maoryjskich określeń może być przytłaczający dla nie znającego problematyki czytelnika, ale zadośćuczynieniem są dokładne naukowo zweryfikowane i zinterpretowane informacje o maoryjskiej mniejszości narodowej.

Książkę uzupełnia bibliografia i słownik użytych w książce maoryjskich zwrotów oraz ponad 20 ilustracji.

Barbara Madéja, Warszawa

Sabatino MOSCATI, *Świat Fenicjan*, tłum. M. Gawlikowski, Warszawa 1971, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, s. 305.

Fenicjanie zawsze wzbudzali żywe zainteresowanie historyków i archeologów Zachodu oraz badaczy kultury; zapisali się bowiem w historii starożytnego świata jako wielki lud żeglarzy. Wiadomości o Fenicjanach na Wschodzie są niezwykle skąpe i niepewne.

Autor prezentowanej książki szczegółowo omawia właściwy świat Fenicjan w ich ojczystym kraju, gdzie wytworzyły się charakterystyczne elementy cywilizacji. Ogranicza się przy tym do minimum w powtarzaniu informacji o Kartaginie. Skutecznie wykazuje ciągłość i rozwój rdzennie fenickich elementów kultury; szerzej komentuje prof. Moscati zagadnienie śródziemnomorskich kolonii — przy czym zawsze przyświeca temu zasadniczy cel: ukazanie związków historyczno-politycznych, religijnych, artystycznych z różnymi częściami świata Fenicjan oraz przedstawienie najważniejszych i typowych elementów w ich cywilizacji.

W książce nakreślono dzieje rozprzestrzeniania się kolonii fenickich w obrębie basenu Morza Śródziemnego. Chronologicznie omówiono w prezentowanej pracy okres od tzw. „ludów morskich” (początek epoki żelaza) do upadku